

Beszámolók, szemlék, referátumok

Újranyitás COVID-19 idején*

Tavasszal az új típusú koronavírus megjelenésével a könyvtárak bezárása állította új kihívások elé a szakmát. Az online szolgáltatások széleskörű biztosítása, a home office-ba kényszerült illetve az épületben maradt kollégák hasznos feladatokkal való ellátása is nagy szervezettséget és rugalmasságot igényelt a felek részéről. A legtöbb intézmény a tavaszi időszak tapasztalataival felvértezve várja a járvány második hullámát. Honlapjaikon részletes, rendszeresen frissülő információkat nyújtanak azon korlátozásokról és szabályokról, melyeket a könyvtár-használóknak a jelen helyzetben tudniuk, követniük kell. Az alábbiakban ezekről adunk egy rövid áttekintést.

Az új szemeszter indulásakor pedig a biztonságos újranyitás megszervezése ad feladatokat – és vet fel kérdéseket. Az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának könyvtárai legnagyobb számban a megszokott rend szerint nyitottak újra szeptember 1-én vagy 7-én.

A járványügyi készség miatt az egészségügyi-biztonsági szabályok betartatása között viszont van különbség.

Általános egészségügyi-biztonsági intézkedések

A száj és az orr eltakarása, a kézfertőtlenítők használata valamint a gyakori kézmosás mindenütt követelmény. A távolságtartás – a korlátozott számban rendelkezésre álló tanulóhelyek, illetve az olvasói terekben, kölcsönzésben a várakozók létszámának korlátozása –, majdnem mindenhol általános kérés, a könyvtárhasználók létszámának korlátozását illetően viszont már eltéréseket tapasztalunk.

Az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem Egyetemi Könyvtárban már a belépés is csak e-mailben

történő regisztráció után lehetséges, és az egyidőben fogadott látogatók számát 7 főben maximálták. Az Állatorvostudományi Egyetem Hutyra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeumban is van létszámkorlát, ott egyidejűleg maximum 20 fő tartózkodhat. Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Könyvtárában is egyszerre csak maximum 5 fő lehet, továbbá a könyvtárosok belépés előtt arra kéri a látogatókat, hogy vegyenek el egy kártyát az ajtó mellett kihelyezett tárolóból. Amennyiben nincs kártya benne, a belső udvaron kell várakozni, míg felszabadul egy hely odabent. Itt a szabadpolcra levett könyveket használat után az erre a célra kihelyezett könyvládába kell elhelyezni, hogy így biztosíthassák elkülönítésüket.

Ezzel ellentétben az SZTE Klebelsberg Könyvtár mindenki által látogatható – egyelőre létszámkorlátozás nélkül -, bár a tanulási terekben a megjelölt ülőhelyeket szabadon kell hagyni. Az érvényes egyetemi protokoll értelmében belépéskor minden könyvtárlátogatónak lázmérése és egy kockázatsűrű kérdőív kitöltésén kell átesnie, és csak az eredmények függvényében léphetnek be a könyvtár területére.

A nyáron bevezetett könyvkarantén viszont már nincs érvényben.

Hasonló intézkedések vannak a Debreceni Egyetem Könyvtárában, de itt a visszahozott könyvek 48 órás karanténba kerülnek, illetve működik két 24 órás könyvvisszavételi pont is, ahová bármely tagkönyvtárból kikölcsönzött könyv visszaadható. 48–72 órás könyvkarantén van érvényben az Eszterházy Károly Egyetem Tittel Pál Könyvtárában is.

* Megjelent az Egyetemi Könyvtárigazgatók Kollégiumának honlapján

Több intézményben jellemző még a kölcsönzési igények előre leadásának kérése e-kérőlapon vagy e-mailben; az online és az önkiszolgáló szolgáltatások preferálása illetve a közösen használt eszközök mellé fertőtlenítők kihelyezése (pl.: számítógépek, nyomtatók).

Tekintsük át az egyedi intézkedéseket!

A Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtárában és a Corvinus Egyetem Könyvtárában is az egyetem hallgatóin és munkavállalóin kívül mások számára olvasótermi és személyes kölcsönzési szolgáltatást nem nyújtanak. A beiratkozott nem egyetemi polgároknak online igénybejelentésen alapuló kölcsönzési lehetőséget biztosítanak. A Corvinuson új beiratkozásra nincs lehetőség, és a levéltár és művészeti gyűjtemény kutatókat is csak előzetes időpont egyeztetés után fogad.

Olyan intézmény is van, amely hallgatók számára sem látogatható: az oktatókat és az egyetem munkatársait is csak az alapszolgáltatásokkal várják a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Jog- és Államtudományi Kar Könyvtárában.

A SOTE Könyvtárában a csoportos társalgást igyekeznek korlátozni. A Dunaújvárosi Egyetem Könyvtárában szeptember 30-ig nincs késedelmi díj a kikölcsönzött könyvekre, és a 2020. március 12. és augusztus 24. között lejáró olvasójegyeket fél évvel – február végéig – meghosszabbítják.

A Református Egyetem Nagykönyvtárában az olvasószolgálatban limitált készletből vásárolhatnak egyszer használatos maszkot azok, akiknek nincs kéznél. Szükség esetén gumikesztyűvel is állnak olvasóik rendelkezésére. Ugyanitt a könyveket és folyóiratokat csak a kihelyezett kézfertőtlenítő használata után lehet kézbe venni. Az Óbudai

Egyetem Könyvtárában viszont könyvek kölcsönzésére csak előzetes egyeztetést követően van lehetőség. A könyvtár online elérhetőségeit ajánlják, de lehet telefonon is egyeztetni erről.

Mi a helyzet nemzetközi fronton?

A nemzetközi könyvtári gyakorlatban különböző szintű, de mindenképpen a kontakt kapcsolatok minimalizálására törekvő politikákkal és intézkedésekkel találkozunk. Egyes könyvtárak – mint a például a London School of Economics and Political Sciences, a Universidade NOVA de Lisboa és a TU-Wien – a teljes, vagy részleges (egyes olvasói terekre, konzultációs szobákra stb.) vonatkozó bezárás mellett döntöttek.

A legtöbb helyen a „Zero contact” szolgáltatások kapnak hangsúlyt a szolgáltatási kínálatban. A kölcsönzés működik, de jellemző formája az előzetes kérés alapján összeállított könyvecsomag átvétele (Cambridge University Library, London School of Economics and Political Sciences). A látogatható könyvtárakban sem gyűjthetik össze a felhasználók a kölcsönzendő könyveket szabadpolcokról (Utrecht University Library, Leeds University

Library). A London School of Economics and Political Sciences könyvtárában az egyszerre kölcsönözhető könyvek számát megnövelték, a Cambridge-i Egyetem könyvtárában pedig igény szerint hozzáférést biztosítanak a speciális, helyben használható tartalmak szkennelt változatához. Utrechtben a könyvtárközi kölcsönzést is újra indították.

A megnyitott olvasói terekben kötelező az előírt távolságtartás és a maszkviselés, az olvasói helyek és a számítógépek számát a jellemzően lecsökkentették, a Tallinn University Library-ban a számítógépek használati idejét is korlátozták. Az osztrák TU-Wien könyvtárában szorgalmazzák a saját eszközök használatát és még az olvasói asztalok rendszeres, fertőtlenítő kendős áttörését is kéri a felhasználotól. A tájékoztatás, a csoportos könyvtári képzések, konzultációk online formában történnek a Cambridge University Library-ben és a Leeds University Library-ben, s egyéni konzultációra előzetes regisztráció útján van lehetőség.

Lehotai Edit
Balázs Dorina
Fischer Monika